

Dodatek.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu z právní oblasti slovenské a podkarpatoruské, z nichž byla v tomto ročníku uveřejněna jen právní věta.)

Čís. 14135.

Strany, ktoré podľa § 2 zák. č. 179/1924 Sb. z. a n. upravily dohodou pomery uvoľneného sverenského majetku, môžu si ďalšou dohodou pre prípad schválenia dohody sverenským súdom vyhradiť ďalšie práva a uložiť ďalšie vzájomné záväzky, týkajúce sa tohoto majetku.

Platnosti tejto ďalšej dohody neprekáža, že nebola predložená sverenskému súdu k schváleniu a ním schválená.*)

(Rozh. z 1. II. 1935, Rv III 192/33.)

Prednes žaloby: Podľa § 2 zák. č. 179/1924 Sb. z. a n. uzavrená bola medzi I. žalobníkom, ako požívateľom primogenitúrneho sverenstva D., II. žalobníkom, ako prvým čakatelom sverenstva ďalej Jozefom P. D. ako druhým čakatelom a konečne žalovaným Jozefom P., ako tretím čakatelom, d o h o d a o rozdelení sverenského majetku, schválená usnesením krajského súdu v B., ako súdu sverenského, na základe ktorej bolo vložené pozemnoknižné vlastnícke právo v prospech žalovaného Jozefa P. na určité, v dohode podrobne uvedené nehnuteľnosti. Zároveň s uzavrením uvedenej dohody bola ujednaná ďalšia dohoda, že uvedené nehnuteľnosti postúpené boli žalovanému Jozefovi P. len do p o z e m n o k n i ž n é h o vlastníctva za súčasného pozemnoknižného vloženia doživotného požívacieho práva pre I. a II. žalobníkov, že oba podržali si voči žalovanému faktické vlastníctvo a držbu všetkých nehnuteľností, že I. žalobníkovi prislúcha na 3/5-iny dotýčnych nehnuteľností a II. žalobníkovi na ich 2/5-iny právo: nimi podľa svojho voľného uváženia nakladať, ich scudziť, darovať, zaťažiť a aj vrátenie resp. spät-postúpenie pozemnoknižného vlastníctva od žalovaného požadovať a vôbec bez ohľadu na to, že pozemnoknižne v prospech žalovaného sú zapísané, všetky práva vykonávať, ktoré skutočnému vlastníkovi prislúchajú.

*) Srov. Sb. n. s. 6763.

Táto výhrada involvuje zákaz scudzenia a zaťaženia nehnuteľností. — Žalovaný uvedeným podmienkam a výhradám sa podrobil, prijal ich a zaviazal sa na vyzvanie žalobníkov kedykoľvek podpísať listiny, potrebné k prevedeniu ujednaných výhrad a ich pozemnoknižnému vloženiu. Uzavreté dohody boli presne podľa ich obsahu skutočne prevedené. V prospech žalovaného bolo vloženie vlastnícke právo, držba nehnuteľnosti ostala však v rukách žalobníkov. Žalovaný bol len dotyčne správy nehnuteľností ustanovený generálnym plnomocníkom I. žalobníka. V skutočnosti nehnuteľnosťami žalobníci voľne nakladali, čiastky z nich bez súhlasu žalovaného scudzovali, so Štátnym pozemkovým úradom priamo vyjednávali, žalovaný tieto dispozície bez výhrady uznával a len dotyčné listiny z dôvodov formálnych, ako zapísaný pozemnoknižný vlastník, na vyzvanie žalobníkov podpísoval. — Usnesením okresného súdu v M. vloženie bolo na časť majetku záložné právo vo výške 6,000.000 Kč na základe kaučnej listiny, ktorú žalovaný ako pozemnoknižný vlastník sám podpísal. Tým žalovaný hrubo porušil dohodu, lebo nehnuteľnosti boli podľa dohody obťažené zákazom scudzenia a zaťaženia. Nato žalobníci uvedomili žalovaného, že v smysle horeuvedených úmluv jeho pozemnoknižné vlastníctvo odvolávajú a dopisom boli zároveň žalovanému zaslané príslušné listiny, na základe ktorých malo byť pozemnoknižné vlastníctvo na žalobníkov prepísané. Ponevác žalovaný ich vyzvaniu nevyhovel, domáhali sa žalobou, aby na nehnuteľnosti v žalobe uvedené vloženie bolo pozemnoknižné vlastnícke právo v prospech I. žalobníka (3/5) a II. žalobníka (2/5).

Všetky tri stolice žalobe vyhověly, Najvyšší súd z týchto dôvodov:

Podľa pravidiel platného práva treba považovať smluvu za neplatnú (z ktorej nemožno právo uplatňovať) v prípade, keď je v nej vymienené plnenie nemožné, alebo keď sa podľa svojho obsahu prieči zákonnému zákazu alebo dobrým mravom.

Žalovaný zapiera platnosť dohodnutia, uzavreného medzi ním a I. žalobníkom, spísaného v listine datovanej 11. mája 1925 resp. 28. mája 1925, ďalej dohodnutia uzavreného medzi žalovaným a II. žalobníkom, spísaného v listine datovanej 22. mája 1925 resp. 25. mája 1925, a to na tom základe, že sa tieto smluvy (dohodnutia), z ktorých žalobníci v žalobe uplatňované právo vyvodzujú, priečia kogentným predpisom zákona č. 179/1924 Sb. z. a n. o zrušení sverenstva.

Žalovaný opiera svoj právny názor o okolnosť, že obe uvedené dohodnutia boli súčiastkou súčasne ujednanej dohody sporných strán o upravení ich vzájomných právnych pomerov vzniklých uvoľnením majetku, ktorý patrilo predtým primogeniturnému sverenstvu D., dovodzujúc, že obsah týchto dohodnutí v podstate odporuje dohode sporných strán a Jozefa P. D. posledného držiteľa sverenstva a najbližších troch čakatel'ov, datovanej 4. mája 1925, resp. 8. mája 1925, učinenej so súhlasom Štátneho pozemkového úradu a schválenej v smysle § 2 zák. č. 179/1924 Sb. z. a n. sverenským súdom, a že neplatnosť vyše uvedených dvoch dohodnutí pozdejšieho dáta je daná jednak okolnosťou, že tieto dohody neboli proti predpisu §§ 2 a 13 citovaného zákona ani Štátnym pozemkovým úradom, ani sverenským súdom schválené, jednak okolnosťou, že usta-

noveniami týchto dohodnutí, zvlášť stanovením zákazov scudzenia a zaťaženia podržaná by bola ďalšia viazanosť majetku, ktorý podľa úmyslu zákonodarcu mal byť uvoľnený, takže sa tieto dve neschválené dohodnutia aj čo do svojho obsahu priečia účelu zákona o zrušení sverenstva.

Právny názor žalovaného neobstoí a správne je odvolacím súdom v tejto základnej otázke zaujaté právne stanovisko.

Keby aj zodpovedalo pravde tvrdenie žalovaného (pravdivosti tohoto tvrdenia nasvedčuje jednak obsah nezapreného zásadného predbežného dohodnutia na veci zúčastnených strán zo 7. februára 1925, jednak nezaprený obsah právnického dobrozdania advokáta Dra J. a nezaprený obsah pripojenej korešpondencie sporných strán), že dve dohodnutia, ktoré sú predmetom sporu, boli súčasne ujednané s dohodou o úprave pomerov uvoľneného sverenského majetku (schválenou Štát. pozemk. úradom a sverenským súdom), preca nemožno v týchto dvoch sporných dohodnutiach obsaženú úmluvu procesných strán považovať za takú, ktorá by sa obsahove priečila nejakému zákonnému zákazu a nemožno ich neplatnosť vyvodzovať z okolnosti, že dohodnutia tieto neboly v smysle §§ 2 a 13 zákona o zrušení sverenstva Štátnym pozemkovým úradom a sverenským súdom schválené.

Odst. 1. § 2 zákona o zrušení sverenstva ponecháva predovšetkým držiteľovi sverenstva, čakatelom a opatrovníkovi potomstva, aby do h o d o u upravil pomery uvoľneného sverenského majetku a podľa odst. 3 tohoto § postačí k dohode, keď súhlasia s ňou držiteľ sverenstva a — ako sa to aj v súdenom prípade nesporne stalo — najbližší traja čakatelia.

Obsah dohodnutia na veci interesovaných strán nie je zákonom o zrušení sverenstva nijak obmedzený; dohoda sama podlieha síce podľa odst. 4 § 2 schváleniu sverenského súdu, tento súd však pri svojom rozhodovaní o udelení schválenia je oprávnený len to skúmať, či byly zachované pri jej sjednaní a predložení formálne predpisy a po vecnej stránke, či sa dohoda obsahove nepriečí účelu zákona o zrušení sverenstva, čomu by tak bolo, keby ujednaný spôsob realizovania dohody vo výsledku znamenal ďalšiu viazanosť majetku. V § 13. cit. zákona vymienený súhlas Štátneho pozemkového úradu je zákonným následkom ustanovení platných noriem o prevádzaní pozemkovej reformy na veľkostatku štátom zabranom.

Nemožno upreť právo osobám zúčastneným na dohode o úprave pomerov uvoľneného sverenského majetku, aby na prípad schválenia dohody o ďalšom osude sverenského majetku alebo jeho časti nemohly platne a voľne ďalej disponovať, pravdaže v prípade, keď ide o majetok zabraný, pod podmienkou schválenia ďalšieho úkonu Štát. pozemkovým úradom. Toto právo nemôže byť časove obmedzené a nemôže byť preto namietaná proti platnosti spomenutých dohodnutí okolnosť, že sa ony staly po prípade v spojitosti s dohodou o úprave pomerov uvoľneného sverenského majetku, totiž závisle práve od platnosti tejto dohody. Rozhoduje jedine či obsahujú sporné dohodnutia prejavy skutočnej smluvnej vôle strán a či

je nimi vymienené plnenie možné a podľa platného práva prípustné alebo nie.

Stranou žalovanou citované rozhodnutie Najvyššieho súdu č. Rv III 927/28 (Úradná sbierka č. 155) na súdený prípad neprilieha. Neprípustnosť úmluv, tvoriacich súčiastku smluvy predloženej Štátnemu pozemkovému úradu avšak v nej neobsiahnutých, bola citovaným rozhodnutím vyslovená len dotyčne úkonov, uvedených v zák. č. 108/1921 Sb. z. a n., a má na mysli len hájenie účelu, aby súkromnoprávne dispozície zabraným majetkom mohli byť vykonané len potiaľ, pokiaľ neodporujú základným zásadám pozemkovej reformy. Toto rozhodnutie má svoj dôvod aj v okolnosti, že zákonné ustanovenia dávajú Štátnemu pozemkovému úradu práva aj po stránke stanovenia kúpnej ceny a iných záväzkov, plynúcich z pozemkovej reformy samej. Je samozrejmé, že realizovanie právneho úkonu, zakladajúceho sa na sporných dvoch dohodnutiach, je tiež od súhlasu Štát. poz. úradu závislé, nemá však toto ďalšie potrebné schválenie (zakladajúce sa na § 7 záborového zákona v znení zákona č. 108/1921 Sb. z. a n.) nič spoločného s ustanovením § 13 zákona o zrušení sverenstva, ktoré v dôsledku pravoplatného schválenia dohody a jej realizovania už vôbec neprichádza v úvahu. Ináč táto námietka žalovaného padá aj preto, lebo podľa nesporných dát sporu Štátny pozemkový úrad za sporu výslovne súhlasil s ďalším prevodom podľa žalobnej žiadosti.

Nebolo sporu o tom, že sporné dve dohodnutia obsahujú prejavy skutočnej smluvnej vôle strán; treba preto skúmať len ďalšiu otázku, totiž prípustnosť alebo neprípustnosť v nich obsiahnutého právneho úkonu s hľadiska pravidiel platného hmotného práva.

Neobstojí námietka žalovaného, že sa dohodnutia čo do podstaty priechia účelu zákona o zrušení sverenstva. Podstatný obsah sporných dvoch dohodnutí je právny záväzok žalovaného, že — hoci dohodou o úprave pomerov uvoľneného sverenského majetku získal najväčšiu časť tohoto majetku a hoci pre žalobníkov podľa obsahu spomenutej dohody zabezpečené bolo na časti nehnuteľností v bode III. 1 dohody označených a na celé nehnuteľnosti v bode III. 3 označené len právo doživotného požívania — sa zaviazal na výzvu žalobníkov odstúpiť im značnú časť získaných nehnuteľností vlastníckym právom.

Žalovaný podľa obsahu dohody, schválenej sverenským súdom, stal sa pozemnoknižným vlastníkom nehnuteľností v žalovanom spise uvedených, vzal však podľa obsahu dvoch dohodnutí na seba záväzok: vzdať sa k dobru žalobníkov svojho vlastníckeho práva, ak bude vyzvaný k podpisu listiny k pozemnoknižnému prepisu práva vlastníctva na určitú časť týchto nehnuteľností; takáto výzva sa už nesporne stala. Túto úmluvu strán nemožno podľa platného práva považovať za právne neprípustnú, lebo právo vlastníctva oprávňuje vlastníka nielen k výkonu oprávnení s ním spojených, ale aj k výslovnému, či už podmienenému alebo nepodmienenému, zrieknutiu sa ho k dobru určitej osoby.

Ustanovenia spomenutých dvoch dohodnutí neodporujú ani účelu zákona o zrušení sverenstva, lebo nenastane zánikom neobmedzeného vlastníckeho práva žalovaného a vznikom neobmedzeného vlastníckeho práva žalobníkov bývalá sverenská viazanosť sporných nehnuteľností a neznamená ta-

kúto sverenskú viazanosť ani — pre jednotlivú osobu smluvne vymienený a na určitú dobu obmedzený — zákaz scudzenia a zaťaženia, ktorý je aj pri voľnom majetku pod určitými podmienkami právne prípustný (plenárne rozhodnutie č. 74 bývalej uh. kúrie).

Treba pripomenúť, že žalovaný za sporu nezapieral obsahovú pravdivosť predbežného dohodnutia všetkých interesovaných strán zo 7. februára 1925. Keďže však podľa tohoto predbežného dohodnutia všetky strany vychádzaly z ujednanej dohody, že z uvoľneného sverenského majetku má pripadnúť 45% I. žalobníkovi, 30% II. žalobníkovi, 15% Jozefovi P. D. a 10% žalovanému Jozefovi P. a keď nezaprený obsah pripojenej korešpondencie strán a advokáta J. stále poukazuje na tento pôvodný pomer účasti strán na uvoľnenom sverenskom majetku a strany aj podľa bodu VI. nespornej dohody — schválenej sverenským súdom — aj na prejímacej cene podľa tohoto pomeru mali participovať, je sem smerujúce zistenie odvolacieho súdu formálne bezvadné.

Správne je však aj právne stanovisko odvolacieho súdu, že dotyčne 75% sverenského majetku — ktorá časť mala dovedna pripadnúť žalobníkom a ktorá je predmetom tohoto sporu — bolo nadobudnutie práva vlastníctva žalovaného derivatívne, totiž odvodené práve z pôvodného vlastníckeho práva žalobníkov.

Okolnosť, že sporné strany týmto spôsobom prevodu zamýšľaly po prípade ušetriť opätne platenie prevodných poplatkov, nič nemení na súkromnoprávnej platnosti dohodnutí.

Po tejto stránke vznesené a na porušenie materiálneho práva poukazujúce dovolacie sťažnosti sú tedy neopodstatnené.

Žalovaný vytýka ďalej v dovolacej žiadosti, že žalobné plnenie — nakoľko žaloba vôbec nebola zamietnutá — mohlo byť prisúdené len pri ustálení povinnosti vzájomného plnenia žalobníkov. Žalovaný túto povinnosť vzájomného plnenia žalobníkov vyvodzuje z onoho bodu sporných dohodnutí, podľa ktorého »v tom prípade, že by I. alebo II. žalobník o majetkových častiach, o ktoré ide, voľne disponoval podľa oprávnení v tomto bode vymienených, a keby sa v dôsledku tejto dispozície zmenšili tieto majetkové časti, ktoré sú voči tretím osobám vlastníctvom Jozefa P., za toto zmenšenie nemôže žiadať Jozef P. žiadne, akokoľvek nazvané odškodné alebo úhradu. Jozef P. môže však z majetkovej časti odňatej výkonom dispozičného práva žalobníkov žiadať náhradu onoho poplatku alebo bremena s úrokami odpovedajúcimi dočasnej úradnej bankovej úrokovej miere, počítanými odo dňa plnenia (zaplatenia) poplatku alebo bremena, ktorý poplatok alebo bremeno skutočne už hradil z majetkovej časti odňatej mu výkonom vymieneného voľného dispozičného práva. Žalobníci uznávajú výslovne toto právo Jozefa P. na náhradu.«

Nehľadiac na to, že žalovaný za sporu rozsah a číselnosť údajného vzájomného nároku vôbec nekonkretizoval, je sem smerujúca sťažnosť aj vecne neopodstatnená.

Zistenie odvolacieho súdu, prevzaté z rozsudku súdu prvej stolice, že žalovaný nedokázal skutočné plnenie (zaplatenie) takéhoto poplatku alebo bremena z vlastných hmotných prostriedkov, nebolo dovolaním napad-

nuté. Pôvodný prevodný poplatok sumou 492.904 Kč 40 h a dodatočne vyrubený poplatok sumou 23,822.578 Kč 80 h zaťažuje podľa platných poplatkových predpisov sám prevedený majetok (dotyčné položky 23,822.578 Kč 80 h v smysle § 535 Osp. nemohla dojsť povšimnutia príloha dovolacej odpovedi, dosvedčujúca údajný pravoplatný celkový odpis tohoto poplatku). Skutkové tvrdenia žalobníkov, že všetky bankové dlhy sú na predmete sporu knihovne zaistené, neboly stranou žalovanou zaprené a je inak nesporné, že osud týchto bankových dlhov a riešenie otázky, či nejde u nich o čistý o osobný dlh žalovaného, je už predmetom zvláštneho sporu čís. Ck II. 447/30.

Správne je preto stanovisko odvolacieho súdu, že žalovaným len vo všeobecnosti uplatňované námietky, týkajúce sa jeho osobnej zaviazanosti čo do eventuálneho plnenia týchto záväzkov v budúcnosti, nezakladajú proti žalobníkom nárok na určité v z á j o m n é plnenie a že ide len o prípadný nárok náhradný, ktorý možno uplatniť len osobitným sporom.

Nie sú tedy dané predpoklady stanovenia povinnosti vzájomného plnenia pri dvojstranných smluvách podľa — žalovaným citovaného — rozhodnutia Najvyššieho súdu č. Rv III. 859/28 (Úradná sbierka č. 63).

Čís. 14136.

O poradí nároku správcu konkurznej podstaty na náhradu útrat speňaženia a rozdelenia zvláštnej podstaty platí prvý odstavec a nie druhý odstavec § 52 konk. por.

(Rozh. z 1. II. 1935, R IV 431/34.)

Rekurzný súd pri rozvrhu výťažku zo speňaženia zvláštnej konkurznej podstaty vradil pred pohľadávku hypotekárneho veriteľa útraty správcu konkurznej podstaty vzniklé pri speňažení a rozdelení zvláštnej konkurznej podstaty.

N a j v ý š š í s ú d rekurzu nevyhovel. D ô v o d y :

Útraty zvláštnej správy a útraty speňaženia zvláštnej podstaty v smysle odst. 1. § 52 konk. por. v každom prípade predchádzajú pohľadávky oddelných veriteľov, ktorí majú byť uspokojení podľa 2. odstavca cit. § podľa pravidiel exekučného pokračovania. Preto s hľadiska útrat zvláštnej správy a speňaženia zvláštnej podstaty v úvahu neprichádzajú ustanovenia § 189 exek. zák. resp. bodu 11 § 4 zák. č. 1/1933 Sb. z. a n. o prednostných položkách vymáhajúceho veriteľa.

Čís. 14138.

**I. Sanovaná banka, ktorá svojho úradníka — ktorý nebol u n e j ve-
dúcim úradníkom alebo prokuristom — pridělila službou inej banke,
ktorá s ňou bola síce hospodársky sopätá podľa 4. odst. čl. XXXV zák.**